

Informativní zpráva o ukazatelích podvodů pro EFRR, ESF a FS

Toto je pracovní dokument, který vypracovaly útvary Komise. Na základě použitelných právních předpisů Společenství předkládá tento dokument orgánům veřejné správy, odborníkům, příjemcům nebo potenciálním příjemcům a ostatním subjektům, které jsou zapojeny do sledování, kontroly nebo provádění politiky soudržnosti, ke zvážení technické informace týkající se výkladu a použití předpisů Společenství v této oblasti. Cílem pracovního dokumentu je podat vysvětlení a výklad útvarů Komise k dotčeným předpisům za účelem snadnějšího zavádění operačních programů a na podporu osvědčených postupů. Touto informativní zprávou však není dotčen výklad vnitrostátních právních předpisů, Soudní dvůr a Soud prvního stupně či vyvíjející se rozhodovací praxe Komise.

OBSAH

1.	ÚVOD	3
1.1.	Výchozí informace	3
1.2.	Společná strategie prevence podvodů	3
2.	DEFINICE.....	3
2.1.	Definice nesrovnalosti.....	3
2.2.	Definice podvodu ve Smlouvě	3
2.3.	Druhy podvodů.....	3
3.	MOTIVY KE SPÁCHÁNÍ PODVODU	3
4.	ODPOVĚDNOST ZA PREVENCI PODVODŮ A JEJICH ODHALOVÁNÍ.....	3
4.1.	Řídící a ověřující orgány („řízení“).....	3
4.2.	Kontrolní orgány (a ostatní auditorské orgány provádějící kontrolní činnost).....	3
5.	DOPORUČENÍ PRO POUŽITÍ TÉTO INFORMATIVNÍ ZPRÁVY	3

Příloha 1 Podvody při přidělování veřejných zakázek a jejich ukazatele

Příloha 2 Podvody u poradenských služeb a jejich ukazatele

Příloha 3 Postup pro oznamování podvodů úřadu OLAF

1. Úvod

1.1. Výchozí informace

Podle článku 274 Smlouvy plní Komise rozpočet na vlastní odpovědnost, v souladu se zásadami řádného finančního řízení. Členské státy spolupracují s Komisí, aby zajistily využití rozpočtových prostředků Společenství v souladu se zásadami řádného finančního řízení.

Článek 280 Smlouvy stanoví, že Společenství a členské státy bojují proti podvodům a jiným protiprávním jednáním ohrožujícím finanční zájmy Společenství.

Kromě toho, podle čl. 53b odst. 2 nařízení Rady (ES, Euratom) č. 1605/2002, kterým se stanoví finanční nařízení o souhrnném rozpočtu Evropských společenství,¹ odpovídají členské státy za předcházení nesrovnalostem a podvodům v oblasti sdíleného řízení a za jejich řešení. Podle právních ustanovení týkajících se sdíleného řízení nesou v zájmu ochrany finančních zájmů Společenství členské státy hlavní odpovědnost za zavádění řídicích a kontrolních systémů, které jsou v souladu s požadavky právních předpisů Společenství, a prostřednictvím auditů prováděných určenými subjekty za ověření účinného fungování dotčených systémů s cílem předcházet podvodům a nesrovnalostem, odhalovat a napravit je². V případě nesrovnalosti či podezření na podvod musí být Komise informována v souladu s ohlašovacími postupy stanovenými v nařízeních Komise (ES) č. 1681/94 a (ES) č. 1831/94 v případech nesrovnalostí, které souvisejí s programovým obdobím 2000–2006, a v souladu s nařízením Komise (ES) č. 1828/2006 (články 27–36) v případech, které souvisejí s programovým obdobím 2007–2013.

Dotčený výdaj musí být vyloučen ze spolufinancování z rozpočtu Společenství bez ohledu na to, jedná-li se o nesrovnalost neúmyslnou či úmyslnou (podvod).

Součástí této informativní zprávy je seznam podvodů a jejich souvisejících ukazatelů, které mohou mít význam v oblasti strukturálních opatření, s cílem zvýšit povědomí o problematice podvodů v členských státech, aby bylo možné posílit řídicí a kontrolní systémy, pokud jde o prevenci podvodů a jejich odhalování³.

---

¹ Úř. věst. L 248, 16.9.2001.

² Článek 70 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999, Úř. věst. L 210, 31.7.2006, a oddíl 4 (články 27–36) nařízení Komise (ES) č. 1828/2006, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 Úř. věst. L 371, 27.12.2006.

³ Komise každoročně zveřejňuje výroční zprávu o boji proti podvodům ve Společenství (např. za rok 2007: *Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě, Ochrana finančních zájmů Společenství – Boj proti podvodům – Výroční zpráva 2007* – SEK(2008) 2300 a SEK(2008) 2301, jejíž součástí je příloha se statistickými údaji o nesrovnalostech, podezřeních na podvod a podvodech. V oblasti strukturálních opatření v programovém období 2000–2006 členské státy při hlášení nesrovnalostí Komisi podle platných předpisů týkajících se hlášení uvedly, že u 12–15 % nesrovnalostí se jedná o „podezření na podvod“. V

1.2. Společná strategie prevence podvodů

Tato informativní zpráva je jedním z opatření vyplývajících z širší iniciativy, která byla zahájena v roce 2008. GŘ pro regionální politiku a GŘ pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti za pomoci úřadu OLAF připravila Společnou strategii prevence podvodů, která zahrnuje řadu opatření proti podvodům a jejímž účelem je zvýšit úroveň povědomí o problematice podvodů v rámci sdíleného řízení a poskytnout vedení a dynamičtější nástroje při boji proti podvodům.

Pokud jde o obecné pokyny, od roku 2009 je cílem poskytnout orgánům řídicím strukturální fondy v členských státech, příslušným úředníkům v Komisi a auditorům Komise a členských států „balíček“ zahrnující nejrůznější problematiku související s podvody.

Konkrétně je strategickým cílem Společné strategie prevence podvodů

- posílit hodnocení rizika podvodů;
- **v členských státech zavést aktivnější přístup k odhalování podvodů;**
- poskytnout větší podporu orgánům členských států pro prevenci podvodů a jejich odhalování;
- zvýšit úroveň povědomí o podvodech v rámci GŘ pro regionální politiku a GŘ pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti;
- zvýšit úroveň povědomí o podvodech ve členských státech.

Protože jedním ze strategických cílů Společné strategie prevence podvodů je poskytovat aktivnější vedení při odhalování podvodů, které v důsledku může přispět k prevenci podvodů, vypracovala Komise tuto informativní zprávu o ukazatelích podvodů tak, aby členské státy mohly rozšířit své povědomí o podvodech a jejich ukazatelích.

Přílohy 1 a 2 této informativní zprávy obsahují soupis obecně známých a opakujících se podvodů v oblasti přidělování veřejných zakázek, jakož

---

roce 2007 se na základě tohoto odhadu týkalo hlášené „podezření na podvod“ přibližně 0,31 % závazků. K těmto údajům by se vzhledem k jejich předběžné povaze mělo přistupovat s přiměřenou opatrností, jelikož podezření na podvod může označit za případ podvodu pouze příslušný soudní orgán.

i mzdových nákladů a poradenských služeb a s nimi souvisejících ukazatelů podvodů.⁴

Příloha 3 této informativní zprávy je shrnutím postupů pro hlášení podvodů Evropskému úřadu pro boj proti podvodům (OLAF).

2. DEFINICE

2.1. Definice nesrovnalosti

Pro účely nařízení Rady (ES) č. 2988/95 ze dne 18. prosince 1995 o ochraně finančních zájmů Evropských společenství má pojem nesrovnalost široký záběr a vztahuje se jak na úmyslné, tak na neúmyslné nesrovnalosti, kterých se dopustily hospodářské subjekty.

V čl. 1 odst. 2 nařízení (ES) č. 2988/95⁵ je „**nesrovnalost**“ definována jako:

„jakékoli porušení právního předpisu Společenství vyplývající z jednání nebo opomenutí hospodářského subjektu, v důsledku kterého je nebo by mohl být poškozen souhrnný rozpočet Společenství nebo rozpočty Společenstvím spravované, a to buď snížením nebo ztrátou příjmů z vlastních zdrojů vybíraných přímo ve prospěch Společenství, nebo formou neoprávněného výdaje“⁶

2.2. Definice podvodu ve Smlouvě

Úmluva vypracovaná na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii o ochraně finančních zájmů Evropských společenství⁷ definuje „**podvod**“ v oblasti výdajů jako každé úmyslné jednání nebo opomenutí týkající se:

- použití nebo předložení nepravdivých, nesprávných nebo neúplných prohlášení nebo dokladů, které má za následek neoprávněné přisvojení nebo zadržování prostředků ze souhrnného rozpočtu Evropských společenství či rozpočtů spravovaných Evropskými společenstvími nebo jejich jménem,

---

⁴ Významná část informací vychází z průvodce Contract and Procurement Fraud (Podvody v oblasti přidělování veřejných zakázek) od Association of Certified Fraud Examiner's (ACFE) (Asociace autorizovaných vyšetřovatelů podvodů) z roku 2008. Uvedený průvodce je založen na celosvětových vyšetřováních případů podvodů a známých metod podvodů. Viz www.acfe.com.

⁵ Úř. věst. L 312, 23.12.1995, s.1.

⁶ Pro účely strukturálních fondů je v článku 1a nařízení (ES) č. 1681/94 stanovena upravená definice: „„nesrovnalostí“ se rozumí jakékoli porušení ustanovení právních předpisů Společenství v důsledku jednání nebo opomenutí hospodářského subjektu, které vede nebo by mohlo vést ke ztrátě v souhrnném rozpočtu Evropských společenství, a to započtením neoprávněného výdaje do rozpočtu Společenství“. Totožná definice je stanovena v čl. 2 odst. 7 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti na období 2007–2013.

⁷ Úř. věst. C 316, 27.11.1995, s. 49.

- neposkytnutí informací v rozporu se zvláštní povinností se stejnými následky,
- neoprávněné použití těchto prostředků pro jiné účely, než pro které byly původně poskytnuty.

Úmyslné podvodné jednání je tedy prvkem, který podvod odlišuje od obecnějšího pojmu „nesrovnalost“.

V souladu s čl. 3 písm. e) nařízení (EC) č. 1681/94 jsou členské státy od roku 2006 povinny při hlášení nesrovnalostí Komisi uvést, zda dotčené nesrovnalosti zahrnují „podezření na podvod“.⁸

2.3. Druhy podvodů

Doporučuje se, aby jakákoli klasifikace druhů podvodů byla přizpůsobena zvláštním okolnostem a prostředí, ve kterém organizace pracuje.

The Association of Certified Fraud Examiners (ACFE) (Asociace autorizovaných vyšetřovatelů podvodů)⁹ používá specifickou taxonomii, jež uvádí druhy podvodů, se kterými se organizace může setkat. Pro určení oblastí, u nichž hrozí organizaci riziko podvodů, určuje Asociace autorizovaných vyšetřovatelů podvodů tři kategorie podvodů:

1. Úmyslná manipulace s finančními výkazy (např. nesprávně uvedené zisky).
2. Jakýkoli typ neoprávněného přisvojení hmotného či nehmotného majetku (např. podvodné náhrady nákladů).
3. Korupce (např. úplatkářství, kartelové dohody zvané bid-rigging, nezveřejněný střet zájmů, zpronevěra).

3. MOTIVY KE SPÁCHÁNÍ PODVODU

Existují tři prvky vedoucí ke spáchání podvodu, jež lze shrnout do „trojúhelníku podvodu“¹⁰:

---

⁸ Na základě čl. 1a odst. 4 nařízení (ES) č. 1681/94 je „podezření na podvod“ definováno jako „nesrovnalost, která zavdává podnět k zahájení správního a/nebo soudního řízení na vnitrostátní úrovni s cílem určit, zda došlo k úmyslnému jednání a zejména zda došlo k podvodu.“ Tato definice je uvedena i v čl. 27 písm. c) nařízení (ES) č. 1828/2006.

⁹ Viz „*Managing the Business Risk of Fraud – A Practical Guide*“, the Institute of Internal Auditors, the American Institute of Certified Public Accountants and the Association of Certified Fraud Examiners, 2008 („Řízení obchodního rizika podvodů – praktická příručka“, Institut interních auditorů, Americký svaz autorizovaných účetních a Asociace autorizovaných vyšetřovatelů podvodů) <http://www.iaf-iaf.be/v1/frontEnd/libraryIaf/index.php?action=detail&id=29>.

¹⁰ Koncepci trojúhelníku podvodu vytvořil Dr. Donald R. Cressey, který se zabývá výzkumem podvodů. Viz příručka „*The Handbook of Fraud Deterrence*“ („Odrásování od podvodu“), Harry Cendrowski, James P. Martin a Louis W. Petro, 2007, s. 41.

Legenda k obrázku:

OPPORTUNITY	PŘÍLEŽITOST
RATIONALIZATION	RACIONALIZACE
FINANCIAL PRESSURE	FINANČNÍ TLAK

Příležitost: Pouhý motiv ke spáchání podvodu nestačí, osoba musí dostat příležitost. Ta může nastat kvůli nedůsledným systémům interní kontroly (*předpokládaná pravděpodobnost, že podvod nebude odhalen, je pro podvodníka klíčovým faktorem*). Příklady slabín v systémech interní kontroly představují nedostatky, jež souvisejí s následujícími faktory:

- dozor a přezkum;
- oddělení funkcí;
- souhlas vedoucích pracovníků;
- systémové kontroly.

K podvodu rovněž může dojít, jestliže nejsou prováděny kontroly nebo když osoby zastávající vedoucí funkce vytvářejí příležitosti k obcházení stávajících kontrol.

Racionalizace: Osoba si pro sebe může prostřednictvím racionalizace své činy odůvodnit, např. „Udělat to je správné – ty peníze si zasloužím“ nebo „Dluží mi je“. „Jen si ty peníze vypůjčím – vrátím je“.

Finanční tlak, pobídka či motiv: Faktor „potřeby či chtivosti“. Silným motivem může často být čistá chtivost. Jiné druhy tlaku mohou vyvstat z osobních finančních problémů či osobních slabín, jako je hraní hazardních her, drogová závislost apod.

„Rozbití trojúhelníku podvodu“¹¹ je klíčem prevence podvodů. Ze tří dotčených prvků je prvek příležitosti nejpříměji ovlivněn přísnými systémy interní kontroly, a jedná se tudíž o prvek, který lze postihnout nejsnadněji.

4. ODPOVĚDNOST ZA PREVENCI PODVODŮ A JEJICH ODHALOVÁNÍ

4.1. Řídící a ověřující orgány („řízení“)

Podle systému sdíleného řízení strukturálních fondů nesou členské státy hlavní odpovědnost za zavádění řídicích a kontrolních systémů, které jsou v souladu s požadavky Společenství, a prostřednictvím auditů prováděných určenými subjekty za ověření účinného fungování dotčených systémů s cílem předcházet nesrovnalostem a podvodům, odhalovat je a napravovat.

Zatímco primární odpovědnost za prevenci podvodů nesou vedoucí pracovníci, úspěšné odrazování od podvodů může záviset na kombinaci úsilí vedoucích pracovníků a auditorů.¹²

Cílem by měla být minimalizace prvku příležitosti v trojúhelníku podvodu.

Hlavním mechanismem pro minimalizaci příležitosti je přísná vnitřní kontrola, zejména pokud jde o přiměřený dozor a přezkum a oddělení funkcí.

Vedoucí pracovníci by rovněž měli mít dostatečné znalosti, aby mohli určit ukazatele podvodů, a měli by si být vědomi povinnosti hlásit nesrovnalosti a podezření na podvod podle platných právních předpisů.

Je třeba, aby členské státy věnovaly pozornost správnému vnitřnímu zavádění a šíření pokynů, pokud jde o ohlašovací povinnost týkající se nesrovnalostí a podezření na podvod, jak stanoví příslušné předpisy.¹³

4.2. Kontrolní orgány (a ostatní auditorské orgány provádějící kontrolní činnost)

Podle normy IIA 1210.A2¹⁴ by interní auditor (a externí auditor) měl mít dostatečné znalosti k určení ukazatelů podvodů, ale nemusí mít odbornou kvalifikaci osoby, jejíž hlavní odpovědností je odhalovat a vyšetřovat podvody.

---

¹¹ Viz příručka „*The Handbook of Fraud Deterrence*“ („*Odrásování od podvodu*“), Harry Cendrowski, James P. Martin a Louis W. Petro, 2007, s. 41.

¹² Viz příručka „*The Handbook of Fraud Deterrence*“ („*Odrásování od podvodu*“), Harry Cendrowski, James P. Martin a Louis W. Petro, 2007, s. 29.

¹³ Článek 70 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999 (Úř. věst. L 210, 31.7.2006) a oddíl 4 (články 27–36) nařízení Komise (ES) č. 1828/2006, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 (Úř. věst. L 371, 27.12.2006).

Vynakládáním přiměřeného odborného skepticismu¹⁵ by auditoři měli být zejména ostražiti vůči příležitostem k podvodu, jakými jsou slabiny kontroly v kontrolních a řídicích systémech. Podle potřeby se doporučuje, zejména pokud lze prostředí řízení a kontroly považovat za vysoce rizikové, aby se auditoři dotazovali řídicích orgánů na jejich názory na riziko podvodů, a prověřili tak zavedená opatření proti podvodům.

Kontrolní orgány v rámci auditů řídicích a kontrolních systémů i auditů operací ověří, že zavedené mechanismy prevence podvodů jsou přiměřené a účinné.

Kontrolní orgány případně budou muset být ostražiti zejména u podvodů týkajících se postupů přidělování grantů a podvodů při přidělování veřejných zakázek (při projednávání, přípravě a provádění auditu může auditor považovat oblast přidělování veřejných zakázek za vysoce rizikovou z hlediska podvodů).¹⁶

5. DOPORUČENÍ PRO POUŽITÍ TÉTO INFORMATIVNÍ ZPRÁVY

Doporučuje se, aby členské státy:

1. Vzaly tuto informativní zprávu v úvahu za účelem zvýšení povědomí a zajistily její distribuci všem subjektům, které řídí strukturální fondy.
2. Na základě osvědčených postupů použily poskytnuté informace týkající se podvodů v *příloze 1* a *příloze 2*, a provedly tak aktualizaci postupů v souvislosti s kontrolou a schvalováním žádostí o platbu od konečných příjemců. To lze provést např. vložením odkazu na tuto zprávu a/nebo na kterýkoli uvedený druh podvodu do kontrolního seznamu, zejména v situacích, kdy posouzení rizik může naznačovat značné riziko podvodu.
3. Zajistit osvětu,¹⁷ pokud jde o postupy pro hlášení podvodů, např. uvedením této informace na internetových stránkách řídicích orgánů a zprostředkujících subjektů (viz postupy pro ohlašování podvodů v *příloze 3*).

---

¹⁴ Institute of Internal Auditors (Institut interních auditorů), *International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing (Mezinárodní normy pro odbornou praxi interních auditorů)*.

¹⁵ Mezinárodní norma pro audity 240: „Zodpovědnost auditora brát při auditu finančních výkazů v úvahu možnost podvodu.“ Tatáž norma rovněž uznává, že „riziko neodhalení významné nesprávnosti vyplývající z podvodu je vyšší než riziko neodhalení významné nesprávnosti vyplývající z pochybení, jelikož součástí podvodu mohou být komplikované a obezřetně organizované machinace, jako je padělání, úmyslné nezanesení transakcí do výkazů či úmyslná zkreslená prohlášení, jejichž účelem je utajení podvodu...“

¹⁶ Viz *Exposure Draft Practice Note to International Standard on Auditing 240 (Konzultační dokument: Návrh praktické poznámky k Mezinárodní normě pro audity 240)*, která poskytuje doplňkové pokyny k problematice veřejného sektoru, bod 3.

¹⁷ Většina šetření případů podvodů je zahájena na základě obdržení tipů a oznámení. V tomto ohledu jsou nápomocné bezplatné linky.

4. Zajistit, aby ověřování řízení bylo prováděno přiměřeným způsobem, jelikož tato ověřování jsou důležitým nástrojem při odrazování od podvodů a jejich odhalování. Odkazuje se na pokyny „*Guidance document on management verifications to be carried out by Member States on operations co-financed by the Structural Funds and the Cohesion Fund for the 2007 – 2013 programming period*“ (Příručka pro ověřování řízení činnosti spolufinancované ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, které má být prováděno členskými státy, pro programové období 2007–2013)¹⁸.
5. Použít křížovou kontrolu informací, včetně ověření informací u třetí strany, pokud existuje podezření na podvod. Například správnost pochybné faktury, kterou předložil konečný příjemce, lze ověřit u samotného poskytovatele služeb, je-li třeba, přezkoumáním účetnictví a záznamů poskytovatele služeb na místě.

Příloha 1

PODVODY PŘI PŘIDĚLOVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK

---

¹⁸ Konečná verze ze dne 5.6.2008, dokument COCOF 08/0020/04.

Obecně známé a opakující se podvody a ukazatele podvodů (varovné signály)

Tato příloha obsahuje šestnáct obecně známých a opakujících se podvodů s popisem jednotlivých druhů podvodů a příslušných ukazatelů podvodů v oblasti přidělování veřejných zakázek.

Jedná se o nevyčerpávající seznam obecně známých podvodů.

Tato příloha využívá z velké části strukturu a obsah, jež používá ACFE¹⁹ ve svých pokynech pro odborníky v oblasti prevence podvodů a jejich odhalování.

1. Korupce – úplatky a nezákonné provize

Popis podvodu:

Úplatky a nezákonné provize se týkají poskytnutí nebo přijetí určité „hodnotné věci“ s cílem ovlivnit úřední akt nebo obchodní rozhodnutí.

Korupční platby

„Hodnotnou věcí“ nemusí být peníze a často nejsou (zůstává nejasnost a pachatel si v případě potřeby může snáze vymyslet výmluvy). Úplatkem může být jakákoli konkrétní výhoda poskytnutá nebo přijatá s úmyslem prostřednictvím korupce ovlivnit příjemce. Ke konkrétním „hodnotným věcem“, které bývají poskytovány a přijímány jako úplatky, patří např.: dary, jejichž hodnota překračuje prahové hodnoty stanovené organizacemi/společnostmi, „půjčky“ bez ohledu na to, zda byly splaceny či nikoli, používání kreditních karet, přeplácení nákupů (např. zaplacení částky ve výši 500 000 EUR za byt v hodnotě 200 000 EUR), bezplatné užívání bytu nebo levnější nájemné, bezplatné používání pronajatého vozidla, hotovostní platby, platby šekem nebo bankovní převody podvodných „poplatků nebo provizí“, často dohodnutý procentní podíl ze získané zakázky, vyplacený prostřednictvím zprostředkovatele nebo *prázdné společnosti (shell company)*²⁰ zřízené příjemcem a skrytá majetková účast ve společnosti smluvního dodavatele nebo prodejce, který se dopouští korupce). Hodnotné věci jsou často poskytovány v pořadí uvedeném v tomto seznamu. Důvodem je to, že si jednotlivé strany nemusí být zpočátku jisté úmysly druhé strany a subjekt poskytující úplatek si nemůže dovolit vyplatit významnější platby, dokud není zakázka přidělena.

Po přidělení zakázky je většina úplatků vyplácena formou nezákonných provizí, což znamená, že smluvní dodavatel zaplatí jako „provizi“ dohodnuté procento z každé vystavené faktury. Bez ohledu na způsob poskytování úplatků jsou ceny obvykle

---

¹⁹ Asociace certifikovaných vyšetřovatelů podvodů (Association of Certified Fraud Examiners), www.acfe.com. Struktura a obsah vycházejí zejména ze školení pro vyšetřovatele podvodů týkajícího se „podvodů při přidělování smluv a veřejných zakázek“.

²⁰ Prázdná společnost je společnost, která sice existuje, ve skutečnosti však nevyvíjí žádnou činnost nebo nemá žádný majetek.

bezodůvodně navýšené nebo je poskytnuto zboží a služby horší kvality, aby se uhradily náklady na takovéto platby.

Korupční platby usnadňují mnoho jiných druhů podvodů, například vystavování podvodných faktur, domnělé výdaje, nedodržení smluvních specifikací.

Korupční vliv

Korupční vliv v oblasti přidělování veřejných zakázek se často projevuje jako: nesprávný výběr, například neodůvodněné pořizování dodávek z jednoho zdroje (může existovat několik přidělených zakázek s nižší hodnotou, než je prahová hodnota pro vyhlášení veřejné zakázky), neodůvodněně vysoké ceny, nadměrné množství nákupů, přijetí nízké kvality nebo opožděné či neuskutečněné dodání.²¹

Ukazatele podvodů:

Nejběžnějším ukazatelem úplatků a nezákonných provizí je nevysvětlené příznivé zacházení se smluvním dodavatelem ze strany zaměstnance přidělujícího zakázky po určité době.

Další varovné signály:

- úzká socializace mezi zaměstnancem přidělujícím zakázky a poskytovatelem služby nebo výrobku;
- neobjasněné nebo náhlé zbohatnutí zaměstnance přidělujícího zakázky;
- zaměstnanec přidělující zakázky má utajené vedlejší podnikání;
- smluvní dodavatel má v daném odvětví pověst společnosti vyplácející nezákonné provize;
- nezdokumentované nebo časté změny smluv, při nichž se zvyšuje hodnota zakázky;
- kontaktní pracovník odmítne povýšení na místo, na němž nerozhoduje o veřejných zakázkách;
- zaměstnanec přidělující zakázky nepředloží či nevyplní prohlášení o střetu zájmů.

2. Utajený střet zájmů

Popis podvodu:

Ke střetu zájmů může dojít, má-li zaměstnanec organizace přidělující zakázky utajené finanční zájmy s ohledem na danou zakázku nebo smluvního dodavatele. Potenciální střet zájmů nemusí být žalovatelný, je-li včas oznámen a schválen zaměstnavatelem.

---

²¹ To je často shrnuto jako faktory „SPQQD“: nesprávný výběr (Selection), vysoká cena (Price), nadměrné množství (Quantity), nízká kvalita (Quality), opožděné či neuskutečněné dodání (Delivery).

Zaměstnanec může například tajně vlastnit poskytovatele nebo smluvního dodavatele, založit prázdnou společnost, prostřednictvím níž pořizuje dodávky za zvýšené ceny, nebo má utajený zájem v oblasti prodeje nebo pronájmu nemovitostí.

Ukazatele podvodů:

- nevysvětlené nebo neobvyklé upřednostnění určitého smluvního dodavatele nebo prodejce;
- trvalé přijímání práce nízké kvality s vysokými cenami atd.;
- zaměstnanec přidělující zakázky nepředloží či nevyplní prohlášení o střetu zájmů;
- kontaktní pracovník odmítne povýšení na místo, na němž nerozhoduje o veřejných zakázkách;
- zdá se, že zaměstnanec přidělující smlouvy nebo zakázky má vedlejší podnikání.

3. Smluvené nabídky

Popis podvodu:

Dodavatelé v určité zeměpisné oblasti nebo regionu či odvětví se mohou spolčit s cílem mařit hospodářskou soutěž a zvýšit ceny prostřednictvím různých systémů smluvených nabídek.

Doplňkové nabídky

Doplňkové nabídky (často nazývané rovněž „stínové“ nabídky) mají za cíl pouze vyvolat zdání skutečného nabídkového řízení, a nikoli zajistit přijetí nabídky kupujícím.

Uchazeči, kteří vzájemně spolupracují, se dohodnou na předložení nabídek s vyšší cenou či záměrně nepřiměřených nabídek, aby umožnili výběr zvýhodněného dodavatele za zvýšenou cenu. Vítěz se poté podělí o procento svého zisku s neúspěšnými uchazeči, najme je jako subdodavatele nebo jim umožní získat jiné zakázky s vysokou cenou. Doplnkové nabídky mohou být předloženy rovněž prázdnými společnostmi nebo přidruženými podniky.

Vytěsnění nabídek

Aby byly systémy manipulace při podávání nabídek úspěšné, musí být počet uchazečů omezený a všichni musí souhlasit s tajnými dohodami. Pokud do hospodářské soutěže vstoupí nový uchazeč (tzv. „potápěč“) nebo uchazeč, který nespolupracuje, bude navýšení cen zjevnější. Aby se tomu předešlo, mohou účastníci tajné dohody vyplatit mimo stojící společnosti, aby nepředložily nabídky, či použít důraznější prostředky, aby je odradili od účasti. Účastníci tajné dohody mohou rovněž nutit dodavatele a subdodavatele, aby nejednali s nespolupracujícími společnostmi, s cílem ochránit své monopolní postavení.

Střídání nabídek

Účastníci tajné dohody předloží doplňkové nabídky či nepodají své nabídky, aby jednotlivým uchazečům střídavě umožnili být uchazečem s nejnižší nabídkou. Střídání může být založeno na zeměpisné oblasti – jeden stavitel silnic získá veškeré zakázky v jednom regionu, další společnost v sousední oblasti – nebo podle druhu zakázky, podle času atd.

Rozdělení trhu

Spolupracující společnosti si mohou rozdělit trhy či sortiment výrobků a dohodnout se, že nebudou vzájemně soutěžit v oblasti náležející druhé společnosti, nebo tak činí prostřednictvím smluvených opatření, například předkládáním pouze doplňkových nabídek. Někdy se na systémech smluvených nabídek mohou podílet zaměstnanci – někdy s finanční účastí v „konkurenčních“ podnicích – a obdržet podíl z neodůvodněně navýšených cen.

Ukazatele podvodů:

- vítězná nabídka je příliš vysoká v porovnání s odhadem nákladů, zveřejněnými ceníky, obdobnými stavebními pracemi nebo službami nebo průměrnými cenami v odvětví a přiměřenými tržními cenami;
- trvale vysoké ceny nabízené všemi uchazeči;
- pokles cen nabídek, pokud do hospodářské soutěže vstoupí nový uchazeč;
- střídání vítězných uchazečů podle oblasti, zakázky, druhu stavebních prací;
- neúspěšní uchazeči jsou najati jako subdodavatelé;
- neobvyklé struktury nabídek (např. nabídky se od sebe liší o přesné procento, vítězná nabídka je těsně pod prahovou hodnotou přijatelných cen, přesně za rozpočtovou cenu, příliš vysoké, příliš vyrovnané, příliš se vzájemně lišící nabídky, zaokrouhlená čísla, neúplné nabídky atd.);
- zjevné spojení mezi uchazeči, například společné adresy, zaměstnanci, telefonní čísla atd.;
- smluvní dodavatel ve své nabídce uvádí subdodavatele, kteří se ucházejí o hlavní zakázku;
- kvalifikovaní smluvní dodavatelé nepředloží nabídku a stanou se subdodavateli nebo uchazeč s nízkou nabídkou odstoupí a stane se subdodavatelem;
- některé společnosti vždy předkládají nabídky proti sobě, ostatní tak nikdy nečiní;
- neúspěšné uchazeče nelze najít na internetu, v obchodních adresářích, nemají adresu atd. (jinými slovy, jedná se o fiktivní společnosti);

- korespondence nebo jiné náznaky, že si smluvní dodavatelé vyměňují informace o cenách, rozdělují si území či jinak uzavírají neformální dohody;
- smluvené nabídky byly zjištěny v níže uvedených odvětvích a platí rovněž pro strukturální fondy: dlažby z asfaltu, stavebnictví, bagrovací činnosti, elektrická zařízení, střešní krytiny, odstraňování odpadů.

4. Nevyrovnané nabídky

Popis podvodu:

Při tomto druhu podvodu zaměstnanci přidělující zakázky poskytnou upřednostněnému uchazeči užitečné důvěrné informace, které nemají ostatní uchazeči k dispozici, například že jedna či několik položek nebude v zakázce použito (některé položky mohou být rovněž blíže nevymezené nebo nejednoznačné, pokud jde o účel, a upřednostněný uchazeč obdrží pokyny, jak má reagovat). Tyto informace umožní zvýhodněnému podniku předložit nabídku s nižší cenou než ostatní uchazeči, a to uvedením velmi nízké ceny u položky, která nebude zahrnuta do konečné smlouvy. Nevyrovnané nabídky jsou jedním z nejúčinnějších systémů manipulace při podávání nabídek, jelikož manipulace není tak zřejmá, jako v případě jiných oblíbených druhů podvodů, například neodůvodněného pořizování dodávek z jednoho zdroje.

Ukazatele podvodů:

- nabídka u konkrétní položky se zdá být nepřiměřeně nízká;
- brzy po přidělení zakázky jsou vydány změny s cílem zrušit nebo změnit požadavky na některé položky;
- jednotlivé položky nabídek se liší od skutečné smlouvy;
- uchazeč má blízko k zaměstnancům, kteří přidělují zakázky, nebo se podílí na vypracování specifikací.

5. Zmanipulované specifikace

Popis podvodu:

Výzvy k předložení nabídek nebo návrhů mohou obsahovat specifikace upravené na míru tak, aby odpovídaly kvalifikacím konkrétního uchazeče nebo aby je mohl splnit pouze jeden uchazeč. To je obzvláště běžné v oblasti IT a jiných technických zakázek.

Specifikace, které jsou příliš úzce vymezené, lze použít k vyloučení ostatních kvalifikovaných uchazečů nebo k odůvodnění pořizování dodávek z jednoho zdroje a zamezení hospodářské soutěži.

Zmanipulované specifikace, které zvýhodňují konkrétního smluvního dodavatele, naznačují korupci.

Ukazatele podvodů:

- na výzvu k předložení nabídek reaguje pouze jeden uchazeč nebo pár uchazečů;
- podobnost mezi specifikacemi a výrobkem nebo službami vítězného smluvního dodavatele;
- stížnosti ostatních uchazečů;
- specifikace jsou podstatně užší nebo širší než obdobné předchozí výzvy k předložení nabídek;
- neobvyklé či nepřiměřené specifikace;
- vysoký počet přidělených zakázek jednomu dodavateli;
- socializace nebo osobní styky mezi zaměstnanci přidělujícími zakázky a uchazeči v průběhu nabídkového řízení;
- kupující vymezí určitou položku pomocí obchodní značky namísto obecného popisu.

6. Únik údajů o nabídce

Popis podvodu:

Zaměstnanci přidělující zakázky, navrhující projekty nebo vyhodnocující nabídky mohou prozradit důvěrné informace, aby pomohli upřednostněnému uchazeči vypracovat technický nebo finanční návrh, například odhadované rozpočty, upřednostňovaná řešení nebo údaje o konkurenčních nabídkách.

Ukazatele podvodů:

- nedostatečné kontroly nabídkových řízení, například nevymáhání dodržování lhůt;
- vítězná nabídka je jen o něco málo nižší než druhá nejnižší nabídka;
- některé nabídky jsou otevřeny předčasně;
- přijetí pozdě podaných nabídek;
- uchazeč, který předložil nabídku pozdě, je uchazečem s nejnižší nabídkou, který získal zakázku;
- všechny nabídky jsou odmítnuty a na zakázku je vypsáno nové nabídkové řízení;
- vítězný uchazeč soukromě komunikuje během období pro předkládání nabídek se zaměstnanci přidělujícími zakázky prostřednictvím elektronické pošty či jinak.

7. Manipulace s nabídkami

Popis podvodu:

V nedostatečně kontrolovaném nabídkovém řízení mohou zaměstnanci, kteří přidělují zakázky, manipulovat s nabídkami po jejich přijetí s cílem zajistit, aby byl vybrán upřednostněný smluvní dodavatel (změna nabídek, „ztráta“ nabídek, prohlášení nabídek za neplatné kvůli údajným chybám ve specifikacích atd.).

Ukazatele podvodů:

- stížnosti uchazečů;
- nedostatečné kontroly a nepřiměřená nabídková řízení;
- náznaky změn nabídek po jejich přijetí;
- nabídky byly prohlášeny za neplatné kvůli chybám;
- kvalifikovaný uchazeč byl vyloučen kvůli sporným důvodům;
- na dotyčnou zakázku nebylo vyhlášeno nové nabídkové řízení, ačkoli bylo obdrženo méně nabídek než je minimální počet.

8. Neodůvodněné přidělování zakázek jednomu zdroji

Popis podvodu:

Tento druh podvodu často vyplývá z korupce, zejména pokud se tento model opakuje a je sporný.

K takovému udělování zakázek může dojít rozdělením nákupů, aby se předešlo překročení prahových hodnot pro vyhlášení nabídkového řízení, zkreslováním odůvodnění pro pořizování dodávek z jednoho zdroje, vypracováním velmi úzkých specifikací, prodlužováním původně udělených smluv namísto vyhlášení nového nabídkového řízení.

Ukazatele podvodů:

- udělování zakázek jednomu zdroji, a to těsně nad nebo pod prahovými hodnotami pro vyhlášení nabídkového řízení;
- na zakázky, které byly dříve zadávány v nabídkovém řízení, již nejsou vypisována nabídková řízení;
- rozdělení nákupů, aby se zamezilo překročení prahové hodnoty pro vyhlášení nabídkového řízení;
- výzva k předložení nabídky je zaslána pouze jednomu poskytovateli služeb.

9. Rozdělené nákupy

Popis podvodu:

Zaměstnanci přidělující zakázky mohou nákup rozdělit na dvě či více objednávek nebo zakázek, aby zamezili vyhlášení nabídkového řízení nebo přezkumu ze strany nadřízených pracovníků. Činí-li například prahová hodnota 250 000 EUR, je možno jednu zakázku na zboží a služby v hodnotě 275 000 EUR rozdělit na dvě zakázky – jednu na zboží v hodnotě 150 000 EUR a jednu na ostatní položky v hodnotě 125 000 EUR – s cílem zamezit nabídkovému řízení.

Rozdělené nákupy (často nazývané „krájení salámu“) mohou naznačovat korupci či jiné podvody ze strany odběratele.

Ukazatele podvodů:

- dva či více po sobě následujících, souvisejících nákupů od téhož smluvního dodavatele s hodnotou těsně pod prahovými hodnotami pro vyhlášení nabídkového řízení nebo přezkum nadřízenými pracovníky;
- neopodstatněné dělení nákupů, například zvláštní smlouvy na práci a materiál, přičemž každá z nich má nižší hodnotu, než je prahová hodnota pro vyhlášení nabídkového řízení;
- postupné nákupy v hodnotě těsně pod prahovými hodnotami.

10. Směšování zakázek

Popis podvodu:

Smluvní dodavatel s několika podobnými zakázkami může účtovat stejné osobní náklady, poplatky nebo výdaje několika zakázkám, což vede k přefakturování.

Ukazatele podvodů:

- podobné faktury předložené v rámci různých zakázek nebo smluv;
- smluvní dodavatel fakturuje ve stejném období více než jednu zakázku.

11. Nesprávné účtování nákladů

Popis podvodu:

Smluvní dodavatel se může dopustit podvodu tím, že úmyslně účtuje náklady, které nejsou přípustné či přiměřené nebo které nelze přímo či nepřímo přidělit zakázce. Mzdové náklady jsou náchylnější k nesprávnému účtování než náklady na materiál, jelikož práci zaměstnanců lze teoreticky účtovat jakékoli zakázce.

Mzdové náklady mohou být zmanipulovány vytvořením fiktivních pracovních výkazů, pozměněním pracovních výkazů nebo podkladů nebo jednoduše fakturováním zvýšených mzdových nákladů bez podkladové dokumentace.

Ukazatele podvodů:

- nadměrné nebo neobvyklé mzdové náklady;
- mzdové náklady nejsou v souladu s pokrokem zakázky;
- zjevné změny pracovních výkazů;
- pracovní výkazy nelze nalézt;
- stejné materiálové náklady jsou účtovány více než jedné zakázce;
- účtování nepřímých nákladů jako přímých nákladů.

12. Stanovení nesprávných cen

Popis podvodu:

Stanovení nesprávných cen se v zakázkách objevuje v případě, pokud smluvní dodavatelé ve svých cenových návrzích nezveřejní aktuální, úplné a přesné údaje o nákladech nebo cenách, což vede k vyšší smluvní ceně.

Ukazatele podvodů:

- smluvní dodavatel odmítne poskytnout podkladovou dokumentaci pro náklady, odkládá její předložení nebo není schopen takovou dokumentaci předložit;
- smluvní dodavatel poskytne nepřiměřenou či neúplnou dokumentaci;
- zastaralé cenové informace;
- zjevně vysoké ceny v porovnání s obdobnými zakázkami, ceníky nebo průměrnými cenami v odvětví.

13. Nedodržení smluvních specifikací

Popis podvodu:

Smluvní dodavatelé, kteří nedodrží smluvní specifikace a poté vědomě nesprávně uvádějí, že je dodrželi, se dopouštějí podvodu.

K příkladům takovýchto podvodů patří používání stavebních materiálů horší kvality, méně kvalitních dílů, nepoložení požadovaného podloží v silničních projektech atd. Důvodem je samozřejmě zvýšení zisku snížením nákladů nebo snaha vyhnout se pokutám za nedodržení stanovených lhůt atd. Mnoho z těchto podvodů lze obtížně

odhalit bez důkladných kontrol nebo zkoušek provedených nezávislými odborníky v dané oblasti. Podvodníci se však mohou snažit kontrolory uplatit.

Ukazatele podvodů:

- nesoulad mezi výsledky zkoušek a kontrol a smluvními požadavky a specifikacemi;
- neexistence dokladu nebo osvědčení o provedení zkoušky nebo kontroly;
- nízká kvalita, nedostatečná výkonnost nebo vysoký počet stížností;
- signály z evidence výdajů smluvního dodavatele, že smluvní dodavatel nepořídil například materiál potřebný pro provedení stavebních prací, nevlastní ani si nepronajal zařízení potřebné pro provedení práce nebo nemá na místě potřebné pracovní síly (pozn.: tento druh křížové kontroly může být cenný).

14. Podvodné, navýšené nebo dvojí faktury

Popis podvodu:

Smluvní dodavatel může vědomě předložit podvodné, navýšené nebo dvojí faktury, přičemž jedná buď sám, nebo na základě tajné dohody se zaměstnanci přidělujícími zakázky v důsledku korupce.

Ukazatele podvodů:

- vyfakturované zboží nebo služby nelze nalézt v inventáři nebo účetnictví;
- neexistence potvrzení o přijetí vyfakturovaného zboží nebo služeb;
- sporná nebo neexistující objednávka na pořízení vyfakturovaného zboží nebo služeb;
- záznamy smluvního dodavatele neudávají, že byla provedena daná práce nebo že vznikly nezbytné náklady;
- ceny, množství, popisy položek nebo podmínky uvedené na faktuře překračují nebo neodpovídají smluvním položkám, objednávce, záznamům o přijetí, inventáři nebo záznamům o použití;
- vícenásobné faktury se stejnou částkou, číslem faktury, datem atd.;
- několik subdodávek za sebou;
- platby v hotovosti;
- platby zahraničním společnostem.

15. Domnělí poskytovatelé služeb

Popis podvodu:

- a) Zaměstnanec může schválit platby fiktivnímu prodejci s cílem zpronevřit finanční prostředky. Tento podvod je nejběžnější, neexistuje-li oddělení funkcí mezi vyžádáním si nabídek, přejímkou a platbou.
- b) Smluvní dodavatelé mohou založit domnělé společnosti za účelem předkládání doplňkových nabídek v rámci smluvených nabídek, k navýšení nákladů nebo vystavování fiktivních faktur.

Zkušenosti ukazují, že podvodníci mají sklon používat názvy společností, které jsou podobné názvům skutečných společností.

Ukazatele podvodů:

- poskytovatele služeb nelze najít v žádném adresáři, na internetu, pomocí Googlu a jiných vyhledávačů atd.;
- není možné najít adresu poskytovatelů služeb;
- poskytovatel služeb uvádí nesprávnou adresu ulice nebo telefonní číslo;
- využívá se zahraniční společnost.

16. Nahrazování výrobků

Popis podvodu:

Nahrazování výrobků se týká nahrazení (bez vědomí kupujícího) položek uvedených ve smlouvě méně kvalitními položkami. V krajním případě může nahrazení výrobku ohrožovat životy, například v případě závad na infrastruktuře nebo budovách. Nahrazení je obzvláště lákavé ve smlouvách, v nichž se vyžadují drahé, vysoce kvalitní materiály, které lze nahradit zdánlivě podobnými, avšak mnohem levnějšími výrobky. Nahrazování se často týká součástí, které nelze snadno odhalit. Ke kontrole mohou být předloženy rovněž speciálně zhotovené vzorky s cílem oklamat kontrolora.

Ukazatele podvodů:

- neobvyklé nebo obecně použitelné obaly: balení, barvy nebo forma neodpovídají normě;
- nesoulad mezi předpokládaným vzhledem a skutečným vzhledem;
- identifikační čísla výrobků se liší od zveřejněných nebo katalogových čísel nebo systému číslování;
- nadprůměrný počet neúspěšných zkoušek nebo selhání v provozu, předčasné nahrazení nebo vysoké náklady na údržbu nebo opravy;
- osvědčení o shodě podepsaná nekvalifikovanou nebo neoprávněnou osobou;

- významný rozdíl mezi odhadovanými a skutečnými náklady na materiál;
- smluvní dodavatel zaostává za časovým plánem, rychle však zpoždění dožene;
- neobvyklá nebo vymazaná výrobní čísla; výrobní čísla neodpovídají legitimnímu systému číslování výrobce;
- čísla faktur nebo skladových položek nebo popisy neodpovídají podmínkám objednávky.

PODVODY V OBLASTI MZDOVÝCH NÁKLADŮ A PORADENSKÝCH SLUŽEB

Obecně známé a opakující se podvody a příslušné ukazatele podvodů (varovné signály)

V této příloze jsou uvedeny obecně známé a opakující se druhy podvodů s popisem dotyčného druhu podvodu a příslušnými ukazateli podvodů v oblasti poradenských služeb.

Nejdůležitější kontrolou v systému účtování mzdových nákladů je jednotlivý zaměstnanec a přijetí odpovědnosti za přesné zaznamenávání pracovní doby ze strany zaměstnance.

Jedná se o nevyčerpávající seznam obecně známých druhů podvodů:

1. Vzniklé mzdové náklady

Popis podvodu:

Bez jakéhokoli externího nezávislého nebo fyzického ověření jsou mzdové náklady velmi citlivé, pokud jde o jejich manipulaci. Předkladatel může vědomě uplatňovat podvodné mzdové náklady, a to přímé či nepřímé. Kritickou otázkou je, zda je pracovní doba zaměstnance řádně zaúčtována s ohledem na práci skutečně odvedenou na projektu. (K doložení mzdových nákladů nemusí existovat žádná dokumentace třetí strany, například faktury, objednávky atd.).

Ukazatele podvodů:

- zvláštní způsoby účtování;
- náhlé, významné změny v účtování;
- snížení nákladů na projekty/zakázky při překročení nebo přiblížení se stropům;
- nepřiměřený procentní podíl zaměstnanců, u nichž jsou náklady účtovány nepřímo;
- vysoký počet zaměstnanců přeřazených z přímých nákladů do nepřímých či naopak;
- stejní zaměstnanci jsou pravidelně přeřazováni z přímých nákladů do nepřímých nebo naopak;
- nedostatečné vnitřní kontroly účtování mzdových nákladů, například karty evidence pracovní doby zaměstnance podepsané předem, karty evidence pracovní doby zaměstnance vyplněné kontrolorem, karty evidence pracovní doby vyplněné tužkou nebo na konci výplatního období;
- skutečné hodiny a částky v eurech se důsledně rovnají nebo blíží rozpočtovým částkám;

- používání opravných zápisů v deníku za účelem přesunu nákladů mezi jednotlivými zakázkami, výzkumem a vývojem, obchodní činností;
- významné zvýšení nebo snížení při účtování na citlivé účty;
- pracovní doba zaměstnance je účtována odlišně než související cestovní výdaje.

2. Přesčasová práce bez náhrady

Popis podvodu:

Předkladatel může vědomě uplatňovat podvodné hodiny přesčasové práce, kdy za hodiny přesčasové práce není obvykle poskytována žádná neformální náhrada, například dodatečné pracovní volno. Kritickou otázkou je, zda je pracovní doba zaměstnance řádně zaúčtována s ohledem na práci skutečně odvedenou na projektu. Neexistuje dokumentace třetí strany.

Ukazatele podvodů:

- od odborných zaměstnanců se požaduje, aby na různých projektech odpracovali zdarma značný počet přesčasových hodin, a to přímo i nepřímo;
- u placených zaměstnanců jsou účtovány pouze řádné hodiny odpracované během kteréhokoli dne v delším období;
- model neplacené přesčasové práce nařízené vedením s prémiei pro zaměstnance na základě odpracovaných přesčasových hodin;
- na zakázkách/projektech, u nichž je překročen strop, se pracuje pouze během neplacených hodin.

3. Poradenské/odborné služby

Popis podvodu (podle skutečného případu):

Služby byly řádně poskytovány s podrobnými dohodami, fakturami a zprávami o poradenské činnosti. Dotčená témata souvisela s činnostmi smluvního dodavatele a byla předložena příslušná doporučení k zvýšení účinnosti některých činností. Smluvní dodavatel provedl většinu doporučení. Platné dohody byly dostatečně podrobné a poplatky se nepovažovaly za nepřiměřené.

V případě některých společností, s nimiž byla uzavřena smlouva, však nebyly jejich služby dříve využívány. V dohodách nebylo specificky vymezeno, jaké služby mají společnosti poskytovat; bylo v nich však podrobně uvedeno, kdo bude služby poskytovat, a příslušná hodinová sazba. Životopisy jednotlivců nebyly k dispozici. Poplatky byly u těchto nových společností vyšší. Zástupce společnosti nedovedl vyšší poplatky vysvětlit nebo specifikovat, jaké služby mají být poskytovány.

Faktury těchto společností za poskytnuté služby byly mimoto nejasné, pokud jde o popis služeb, a odkazovaly pouze na dohodu. Výdaje byly uváděny paušální částkou bez rozpisu vynaložených hodin, hodinové sazby, cestovních výloh či jiných výdajů. Nebyly k dispozici cestovní zprávy či jiné souhrnné zprávy. K dispozici nebyly rovněž žádné další informace o těchto společnostech; předkladatel byl schopen poskytnout pouze slovní ujištění o poskytnutých službách.

Na fakturách byla mimoto jako poštovní adresa udána poštovní přihrádka a tyto společnosti nebyly uvedeny v telefonním seznamu.

Ukazatele podvodů:

- žádné oficiální podepsané dohody nebo smlouvy; avšak vysoké částky vyplacené za „poskytnuté služby“ na základě faktur s několika málo konkrétními údaji;
- existují oficiální dohody nebo smlouvy, jsou však nejasné, pokud jde o služby, jež mají být poskytovány, a neexistují žádné jiné písemné doklady, například podrobné faktury, cestovní zprávy nebo studie, k odůvodnění výdajů;
- uhrazené služby byly využívány k nepatřičnému získání, šíření či využití informací nebo údajů chráněných právními předpisy;
- uhrazené služby byly určeny k nepatřičnému ovlivnění obsahu výzvy k předložení nabídek, vyhodnocení návrhu nebo nabídky, výběru zdrojů pro udělení smlouvy nebo sjednání smlouvy, změn nebo požadavku. Nezáleží na tom, zda byla smlouva udělena hlavním smluvním dodavatelem nebo subdodavatelem na jakémkoli stupni;
- uhrazené služby byly získány nebo poskytovány způsobem, který porušoval zákon nebo právní předpis zakazující nekalé obchodní praktiky či střet zájmů.

4. Mzdové kategorie

Popis podvodu (podle skutečného případu):

Z návrhu smluvního dodavatele na prodloužení smlouvy týkající se vynaložení času a materiálu, která byla v posledních dvou letech udělena na ročním základě, vyplývalo, že skutečné hodinové sazby byly významně nižší než navrhované sazby s výjimkou kategorie administrativních pracovníků. Původní návrh zahrnoval pracovní síly na plný úvazek při předložení původní nabídky. Po udělení smlouvy smluvní dodavatel najal/využil zaměstnance s nižší mzdou, než bylo navrhováno. Kvalifikace některých nově přijatých zaměstnanců byly nižší než požadavky uvedené ve výzvě k předložení návrhu. Smluvní dodavatel zařadil mnoho nově přijatých zaměstnanců do mzdových kategorií, pro něž nebyli způsobilí.

Ukazatele podvodů

- významné rozdíly mezi navrhovanými a skutečnými jednotkovými náklady nebo množstvím bez odpovídajících změn v rozsahu práce nebo požadavků zakázky;

- trvalé fakturování podle úkolů ve výši stropu stanoveného ve smlouvě. Výjimkou je případ, kdy smlouva/zakázka upřesňuje, kolik hodin se má fakturovat;
- konkrétní jednotlivci navrženi jako „klíčoví zaměstnanci“ ve skutečnosti na zakázce nepracují;
- navrhované mzdové náklady nevycházejí ze stávajícího počtu pracovníků. Je zapotřebí hromadné přijetí nových pracovníků. Mzdové sazby u nově přijatých pracovníků jsou oproti návrhu významně nižší;
- kvalifikace zaměstnanců neodpovídají požadovaným kvalifikacím stanoveným pro danou mzdovou kategorii nebo smluvním požadavkům;
- mzdy zaměstnanců jsou obvykle účtovány nepřímo společností, která účtuje náklady přímo dané zakázce;
- je účtován čas vynaložený partnery, úředníky, kontrolory nebo jinými zaměstnanci v rozporu s podmínkami smlouvy nebo zavedenými účetními pravidly a postupy společnosti.

POSTUP PRO OZNÁMOVÁNÍ PODVODŮ EVROPSKÉMU ÚŘADU PRO BOJ PROTI PODVODŮM (OLAF)

Řídící orgány či jiný subjekt, který byl určen pro oznamování nesrovnalostí nebo podvodů OLAF:

Předkládání čtvrtletních zpráv v souladu s nařízeními Komise (ES) č. 1681/94 a (ES) č. 1831/94 u případů vztahujících se na programové období 2000–2006 a v souladu s nařízením Komise (ES) č. 1828/2006 (články 27–36) u případů vztahujících se na programové období 2007–2013.

Zvláštní pokyny pro auditní orgány²²:

Auditor provádí audit, aby získal přiměřenou jistotu, že řídicí a kontrolní systémy fungují účelně, takže osvědčené výdaje jsou legální a správné. Neočekává se, že auditoři mají odborné znalosti osoby, která má prvořadou odpovědnost za zjištění a vyšetření podvodů. Při získávání přiměřené jistoty však auditor zaujímá po celou dobu auditu profesně skeptický postoj²³. Pokud při posuzování rizik, plánování auditu nebo testování systémů a testování věcné správnosti auditor dospěje k závěru, že okolnosti naznačují možnou existenci podvodu, musí vědět, jak jednat s ohledem na podezření na podvod a jak podvod oznámit.

Podezření na podvod **není sděleno dotčenému auditovanému subjektu** (aby bylo zajištěno, že jsou zachovány důkazy o podvodu).

Auditoři by o podezření na podvod měli informovat řídicí orgán nebo jiný subjekt, který byl určen k oznamování nesrovnalostí OLAF (pokud se údajný podvod netýká samotného řídicího orgánu nebo jiného určeného odpovědného subjektu), aby bylo možno podniknout případné nezbytné kroky a přijmout ochranná opatření s cílem ochránit finanční zájmy Společenství, včetně koordinace s vnitrostátními orgány, které jsou příslušné pro podvody/nesrovnalosti.

Obecné pokyny pro občany EU:

O podezření na podvod nebo korupci poškozující finanční zájmy Evropské unie může OLAF informovat kdokoli. Obecným pravidlem je, že čím jsou informace včasější a konkrétnější, tím lépe. Je nutno poskytnout rovněž dostupné doklady k doložení těchto informací.

V tomto rámci může hrát hlavní úlohu komunikační síť OLAF pro boj proti podvodům (OAFCN) (*), která zahrnuje mluvčího OLAF, mluvčí odpovědné za styk s veřejností

---

²² GŘ pro regionální politiku a GŘ pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti zavedla pro své auditory a zaměstnance vlastní vnitřní postupy pro oznamování podvodů.

²³ ISA 240 – Postup auditorů při posuzování možných podvodů při auditu účetní závěrky vymezuje profesionální skepticismus jako „postoj, který zahrnuje kladení si otázek a kritické vyhodnocení důkazních informací“. (IFAC, „*Handbook of International Auditing, Assurance, and Ethics Pronouncements*“)

a informační pracovníky ve vnitrostátních vyšetřovacích orgánech, s nimiž OLAF spolupracuje v členských státech.

(*) http://ec.europa.eu/anti_fraud/olaf-oafc/en.html

Na OLAF se lze obrátit ve všech úředních jazycích prostřednictvím těchto kanálů:

- dopisem zaslaným na adresu: European Commission, European Anti-Fraud Office (OLAF), Investigations+Operations, B-1049 Brussels, Belgium
- e-mailem: OLAF-COURRIER@ec.europa.eu
- prostřednictvím [bezplatných telefonních](http://ec.europa.eu/anti-fraud) linek (<http://ec.europa.eu/anti-fraud>)

Veškeré kontaktní údaje: http://ec.europa.eu/anti_fraud/contact_us/index_en.html